

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta. THL tukee suunnitelman tavoitteita ilmatonmuutoksen hillitsemiseksi sekä pyrkimystä hiilineutraaliuteen vuonna 2035. THL haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan liittyen.

THL kiittää, että suunnitelmaa on valmisteltu rinnakkain ilmasto- ja energiastrategian kanssa ja, että suunnitelmassa tarkastellaan myös poikkileikkaavia teemoja, kuten alueellisen ilmastotyön ja kulutuksen merkitystä. THL haluaa myös kiittää ja painottaa, että ilmastotyössä on huomioitava hillintätoimien yhteydessä myös sopeutuminen, kuten monissa suunnitelman tavoitteissa onkin tehty.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

2b Liikenne - avovastaus

Sivulla 143 oleva kuvaaja osoittaa, että ”yksityisautojen käyttö on selvästi tärkein päästölähde taakanjakosektorilla”, minkä vuoksi siihen liittyviä toimiin tulee panostaa. Sektorikohtaisissa lisätoimissa liikenteen tiekartan ensimmäisen vaiheen toimenpiteisiin kuuluvat: ”sähkö- ja kaasuautojen hankintoihin ja jakeluinfraan liittyvät tuet sekä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen tuet” (s. 87). Kaasuautoiluun liittyen biokaasun jakeluinfran parantaminen on toivottavaa, ja maakaasun käytöstä tulisi vähitellen luopua. Kaasuautojen verotuksen epäoikeudenmukaisuutta; käyttövoimaveroa, ei toimenpiteissä ole huomioitu, vaikka siitä luopuminen voisi lisätä kaasuautojen määrää liikenteessä ja samalla vähentää bensiini- ja dieselautojen määrää. Huomattavaa on myös, että (bio)kaasuautojen elinkaaripäästöt ovat huomattavasti alhaisemmat, kuin sähköhybridautojen (ks. mm. Ilmastonpaneelin Autokalkulaattori), joiden verotus on biokaasuautojen verotusta kevyempää. Lisäksi biokaasun tuotanto on osa kiertotalouteen liittyvää päästöjen vähentämistä (s. 155). Verotuksella tapahtuvaa liikenteeseen liittyvää ohjausta tulisikin edelleen tarkastella ympäristön ja tasa-arvoisuuden näkökulmista. Koska kaasuautot ovat usein sähköautoja edullisempia, niiden hankkiminen on mahdollista myös alempien tuloluokkien edustajille.

THL kiittää, että suunnitelman tavoitteena on jatkaa kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman toteuttamista ja kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantamista maanteiden varsilla ja liikenteen solmukohdissa, sillä nämä voivat edistää kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia monin tavoin.

Maatalous

3a Maataloutteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

3b Maatalous - avovastaus

THL kiittää, että ravitsemussuositukset, siirtymä kestäväan ruokavalioon, ruokahävikki ja Kansallinen ilmatoruokaohjelma on mainittu suunnitelmassa. Ympäristön kannalta kestävä ruokavalio voi olla eduksi myös kansanterveydellisesti mm. punaisen lihan käytön vähentämisen johdosta. ”Kouluruokailusuosituksissa suositellaan tarjoamaan kasvisruoka kaikille vapaasti otettavana vaihtoehtona joka päivä tai lisäämään ruokalistalle viikoittainen kasvisruokapäivä” (s. 114). Tämän tavoitteen toteutuminen vähentäisi ilmastovaikutuksia, mutta myös edistäisi lasten- ja nuorten kasvamista kestävämpään ruokakulttuuriin.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

THL huomauttaa, että kirjatun politiikkatoimen (s. 119): ”Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumista tuetaan kuntien, seurakuntien ja yhdistysten omistamissa rakennuksissa, tuki-intensiteetin nosto” kohdalla tulisi huomioida myös hyvinvointialueet, sillä tulevana vuosina useiden kuntien omistamien,

erityisesti terveys- ja sosiaalitoimeen liittyvien, julkisten rakennusten omistus tai ylläpito voi siirtyä hyvinvointialueille.

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

Kuntien ja alueiden ilmastotyön vauhdittamisen toimitissa (s. 134) on kohta: ”Lisätään ilmastolakiin velvoite kunnille, seuduille tai maakunnille laatia ilmastosuunnitelmat”. THL huomauttaa, että terveys- ja hyvinvointisektorin ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen suunnittelu ja toteutus

siirtyy pian hyvinvointialueille, joten nämä olisi huomioitava tässä esityksessä. Lisäksi esitetty toimenpide (s. 135): ”Edistetään kuntien ja valtion välistä kumppanuutta yhteiskehittämällä ja ottamalla käyttöön vapaaehtoinen kuntien ilmasto- ja kiertotaloussopimus” voisi toimia myös hyvinvointialueilla.

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

10b Kulutus - avovastaus

Taulukko 4 (s. 148). Asumiseen liittyen, kohtaan ”Ilmastoystävällisesti toimiminen” voisi sisällyttää myös asunnon sisälämpötilan säätämisen 20–21 asteeseen oleskelutiloissa ja 18–20 asteeseen makuuhuoneessa, mitkä ovat Motivan suositukset terveelliseksi ja energiataloudellisiksi sisälämpötiloiksi.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

Julkisten hankintojen politiikkatoimissa (s. 153) on kohta: ”Suositellaan, että valtion organisaatioiden, kuntien ja kuntayhtymien valmistelemassa ilmasto-ohjelmissa ja ilmastobudjeteissa otetaan huomioon tavoitteiden kannalta vaikuttavimmat hankintakategoriat”. THL ehdottaa, että tässä huomioitaisiin myös hyvinvointialueet, kuten toivotaan huomioitavan ilmastolain velvoitteessa laatia (hyvinvointialueille) ilmastosuunnitelmat.

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

THL kiittää, että suunnitelmassa on huomioitu ilmastomuutoksen, ilmansaasteiden ja terveyden väliset kytkökset ja yhteys kansantalouteen.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

En ota kantaa toimenpideohjelmaan

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

THL haluaa korostaa, että vaikutukset kansantalouteen voivat toisinaan olla myös positiivisia, kun ilmastotoimilla voidaan samanaikaisesti hillitä ilmastonmuutosta ja edistää väestön terveyttä ja hyvinvointia. Kustannusten kasvua ja laskua ja edelleen vaikutusten arviointia eri sektoreilla tulisi tarkastella kokonaisuutena.

Suunnitelmassa todetaan, että (s. 180): ”Sähköautot vähentävät meluhaittaa ja ilmansaasteita.” Tämä on totta, mutta THL muistuttaa, että sähköautot ovat usein polttomoottoriautoja painavampia, joten katupölypäästöt tulevat todennäköisesti lisääntymään, mikä edelleen voi lisätä terveyshaittoja etenkin hengityselinsairailta.

THL huomauttaa, että ”viheralueisiin kohdistuvia paineita” (s. 180), tulisi tarkkaan harkita, jotta kestävä kehityksen tavoitteeseen nro 11 sisältyvä kohta: ”Taata vuoteen 2030 mennessä yhtäläinen pääsy turvallisiin, osallistaviin, vihreisiin ja julkisiin tiloihin erityisesti naisille ja lapsille, ikääntyneille sekä vammaisille.” saavutetaan. Koronapandemian on aikana havaittu, että luonnon lähiympäristöt ovat hyvin tärkeitä ihmisten hyvinvoinnille.

Lopuksi THL muistuttaa, että eri sektorien (verovaroin kustannettavissa) hankinnoissa tulisi huomioida ilmastonmuutoksen globaaleja vaikutuksia ilmasto-oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi. Tämä tarkoittaa hankintaketjujen tunnistamista ja sitä, että päästöjä ei ulkoisteta kehittyviin maihin, joissa hyödykkeitä valmistetaan ja joissa on ilmastonmuutoksen vaikutuksille haavoittuvaisimpia ihmisryhmiä.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Halonen Jaana
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL